Universell utforming av digitale læringsressurser

Utdanningsseminar IVB
8. juni 2020

Bjørnar Kvernevik

Universell

Agenda

1. Kort om Universell
2. Samfunnsoppdrag – hvorfor?
3. Studenter i 2020
4. Universell utforming
5. Eksempler
6. Verktøy og ressurser
7. Spørsmål og kommentarer

Om Universell

- Nasjonal pådriver og støttetjeneste for lærestedene
- Oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og plassert ved NTNU
- Målgruppe: Universiteter, høgskoler og fagskoler
- Nettside: universell.no

Våre arbeidsområder

- Universell utforming av læringsmiljø
- Tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne
- Læringsmiljøutvalgene (LMU)
- Universell utforming som fag i relevante utdanninger

Samfunnsoppdrag

FN-konvensjonen artikkel 24:

- Mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til utdanning. Det skal sikres et inkluderende utdanningssystem på alle nivå.

Norges syn:

- Inkludering og likestilling av personer med funksjonsnedsettelse er en forutsetning for et bærekraftig velferdssamfunn og for at den enkelte skal kunne leve frie og selvstendige liv.

Universell utforming:

- Universell utforming er hovedstrategi for inkludering. Der uu ikke er mulig, skal det sørges for gode individuelle løsninger.

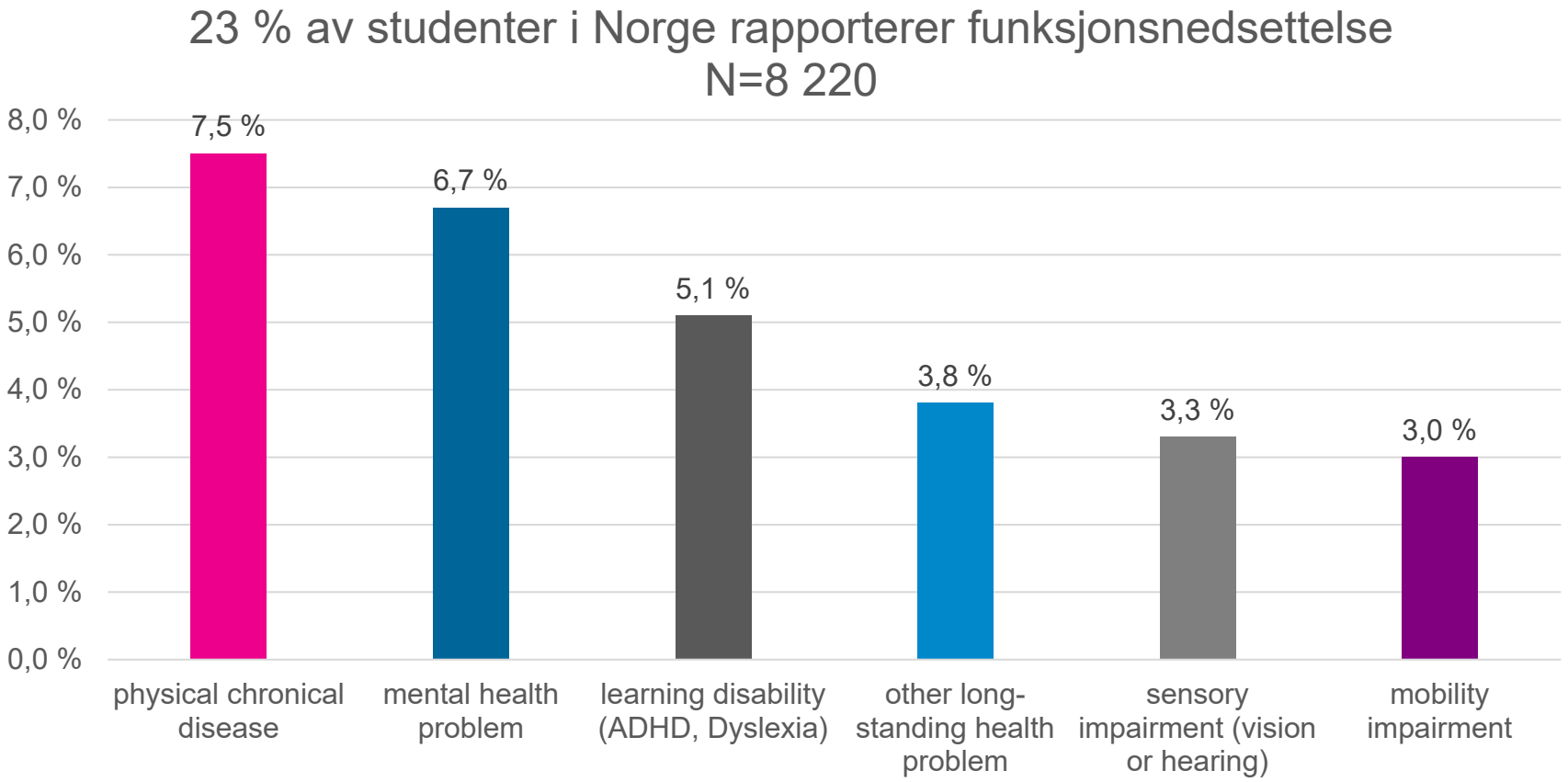

Studenter i 2020

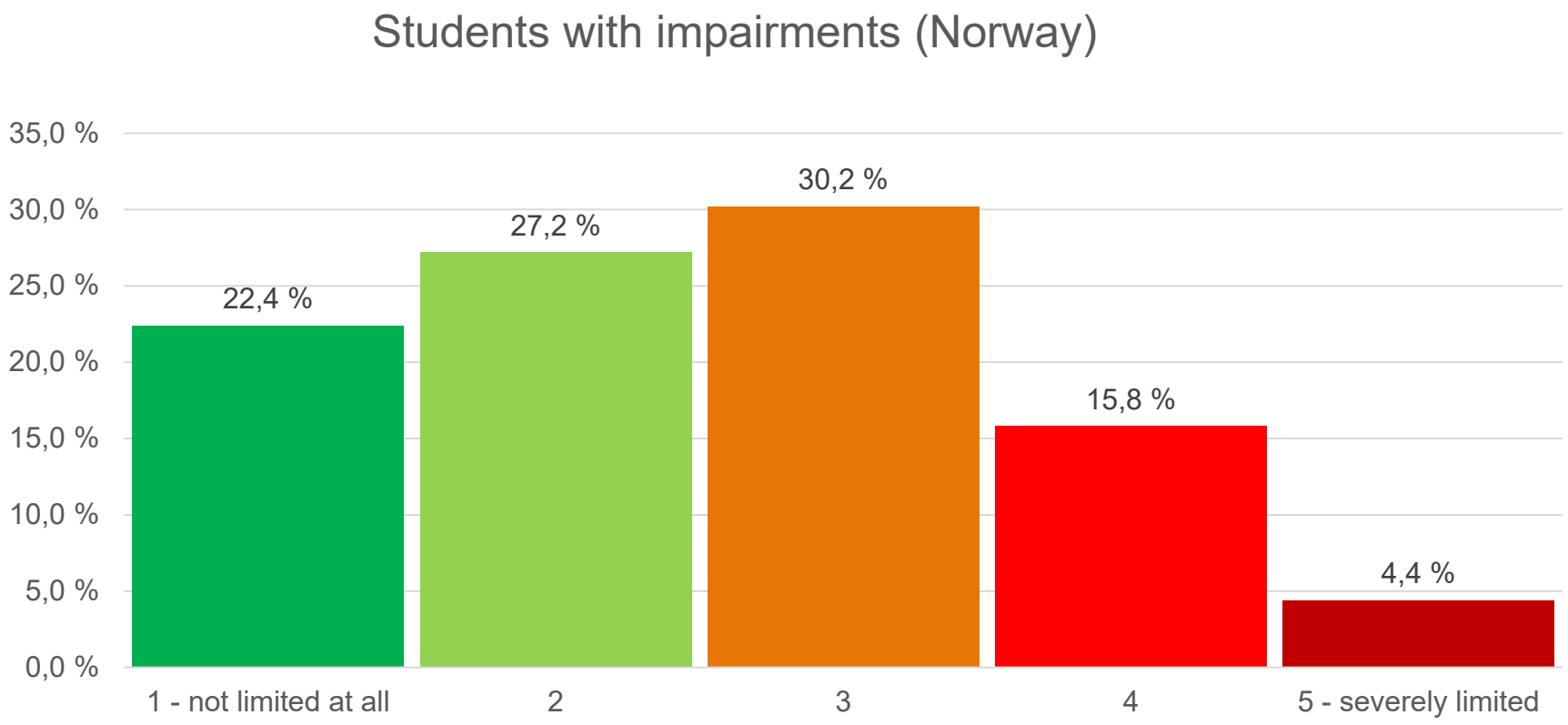
- Heterogen og mangfoldig gruppe
- Forskjellige forutsetninger og behov
- Gode løsninger er viktige for:
  - Deltakelse
  - Gjennomføring
  - Lik rett til utdanning

Norge: Eurostudent VI (2018)

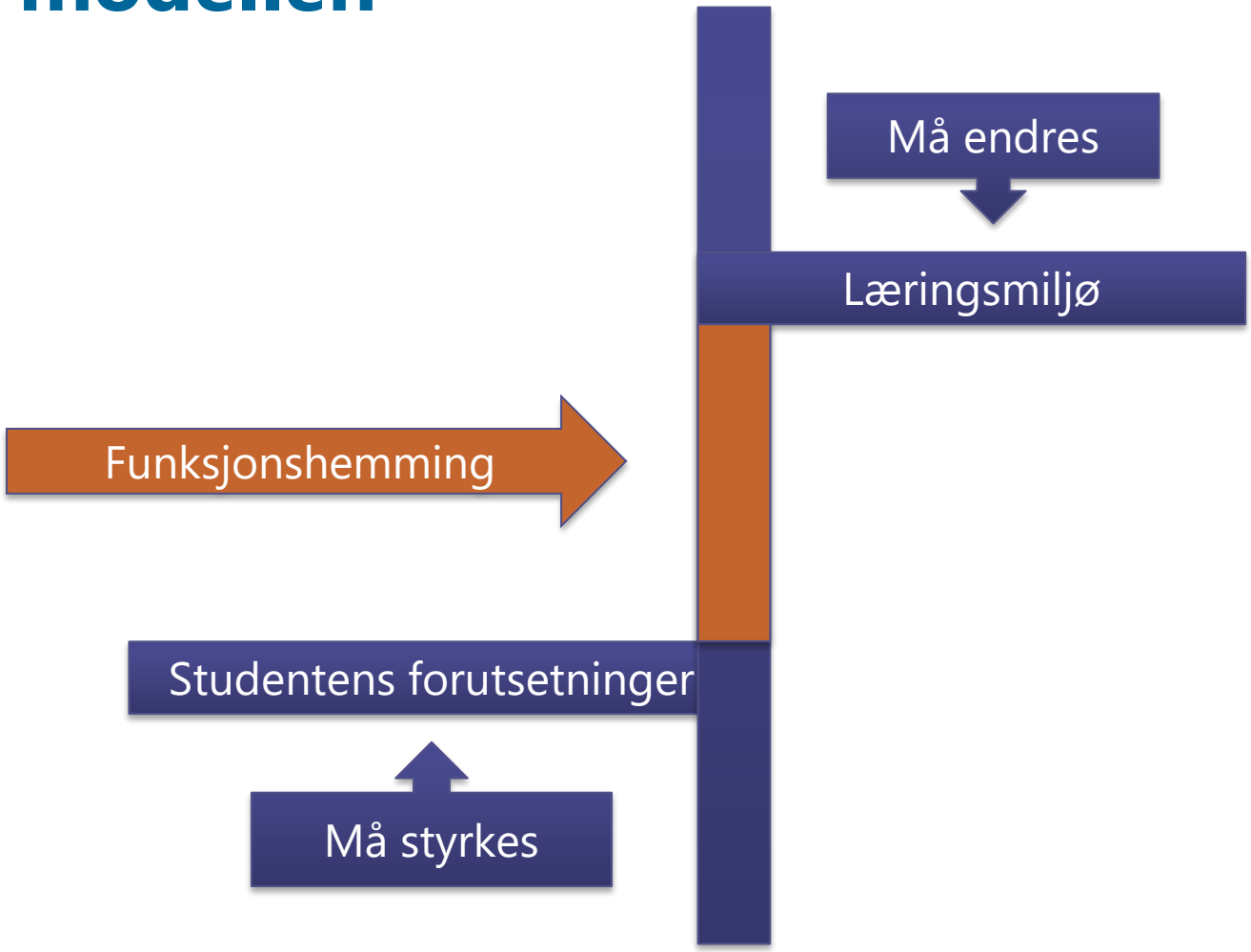

- Fra Eurostudent VI Database: Type of health impairment (detailed)

Eurostudent VI – Limitation to studies in Norway

GAP-modellen

Universell utforming – definisjon

«Universell utforming er utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.»

- FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Web og universell utforming

«Internetts styrke er at det er universelt. Tilgjengelighet for alle er essensielt, uavhengig av funksjonshemming»

Tim Berners-Lee, direktør for W3C, oppfinner av world wide web

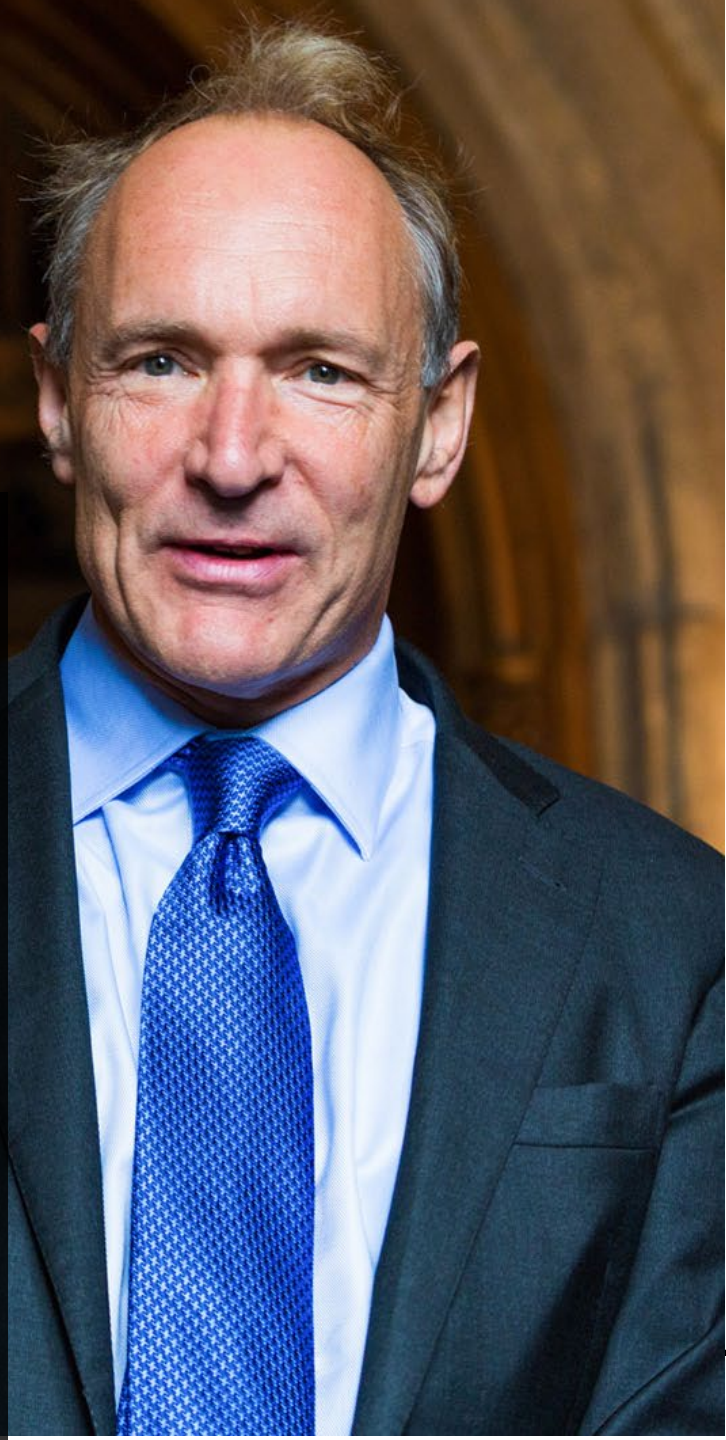

Foto: Paul Clarke (CC BY-SA 4.0)

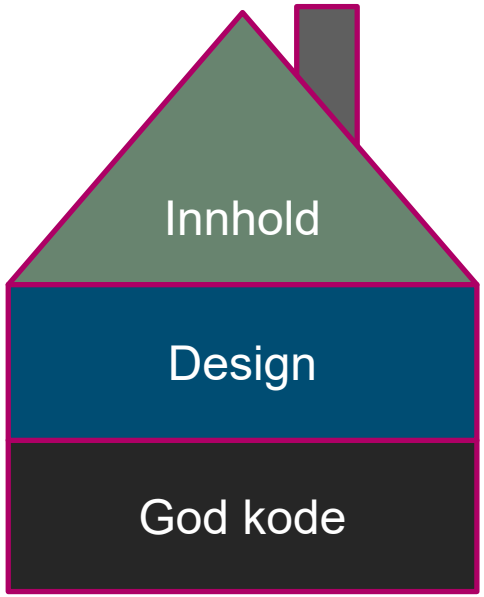
Lovkrav og status

- Fra 1.1.2019 er skole- og utdanningssektor omfattet av kravene om universell utforming i IKT-forskriften.
- **Forskriften stiller krav til utforming av nettsider, læringsplattformer, læremidler, apper og automater.**

- **Digitaliseringsdirektoratet fører tilsyn med etterlevelsen av forskriften.**
  - Statusmålingen i 2018 ga NTNU sine *nettsider* 56 % samsvar med kravene i forskriften, eller «3 av 5 stjerner». Dette er 176. plass av 278 undersøkte virksomheter.

Lovkravene i kortform

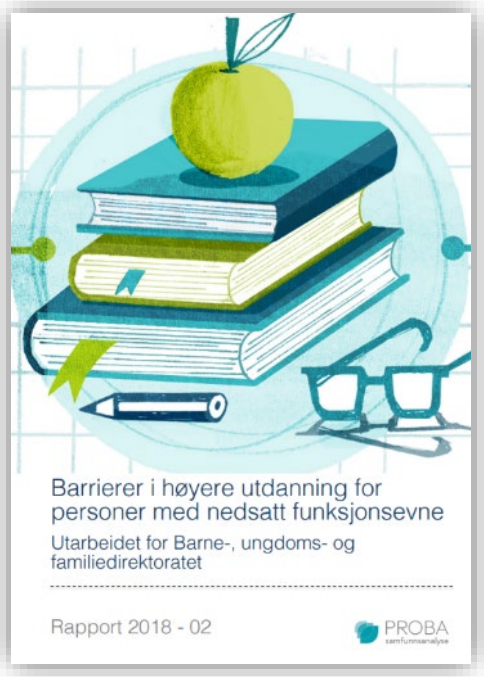
- Styres av Web Content Accessibility Guidelines (WCAG).
- Innhold må være mulig å oppfatte
  - Video, lyd og bilder må ha tekstalternativ
  - Nettsider og dokumenter må være korrekt utformet
- Innhold må også være mulig å navigere, forståelig og robust.

Digitale barrierer

Kartlegging av barrierer i høyere utdanning for personer med nedsatt funksjonsevne

- 28 % rapporterer om digitale barrierer
- De fleste studenter opplever digitalisering som en støtte og forbedring av tilgangen til høyere utdanning

Hvilke læringsressurser bruker studentene?

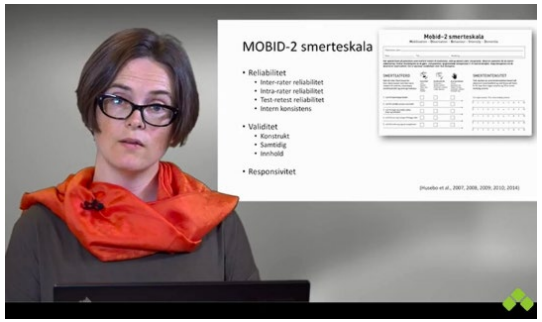
- Blackboard
- Bøker
- Kompendier
- PDF
- Word
- Powerpoint
- Youtube
- Zoom
- Teams

  ++

Eksempel 1: Video

Det må være et tekstalternativ til lydinnholdet i video

Funksjonelle krav:

- Gjengi innholdet i videoen
- Synlige tekster som ikke er i veien for innhold
- Tekstalternativ kan være manus som kan lastes ned og som gjengir lydinnhold

Tenk over:

- Hvem gjør dette, når skjer det?
- Kostnader
- Tenk på tekst som kvalitet
- Pragmatisk tilnærming til eksisterende innhold

Eksempel 2: Dokumenter og filer

Dokumenter må være universelt utformet når de lastes opp på nett eller legges inn som digitale læremidler i Blackboard.

Tenk over:

- Født digitalt gir best resultat
- Bruk innebygde stiler (overskrifter, punktlister)
- Alternativ tekster til bilder, grafer, tabeller
- Bruk tilgjengelighetskontroll
- Mye god tilgjengelighet starter i Word/Powerpoint

Hva skal du legge det ut som?

Hierarki:

1. **HTML**
2. **PDF**
3. Andre formater

- Du må gjerne legge ut noe både som HTML/PDF og annet format, som f.eks. Powerpoint.

Verktøy og ressurser

Veileder for universelt utformet video i undervisningssektoren

Lytt

| Publisert: 09.jan 2020 | Endret: 17.apr 2020 |

Innhold

Teksting

Synstolkning

Ressurser

Last ned veilederen

DOCX: Veileder universell utforming av video

Last ned Veileder universell utforming av video.docx

PDF: Veileder universell utforming av video

Last ned Veileder universell utforming av video.pdf

Nyhetsbrev

Meld deg på vårt nyhetsbrev

E-post:

kari@nordmann.no

- Universell har en nettbasert veileder om universell utforming av video.

- Digitaliseringsdirektoratet har laget en kort oversikt over enkle grep for å nå alle på nett.

- Om video, lyd, dokumenter, stiler, kontrast med mer.

• VEILEDER • UNIVERSELL UTFORMING • DOKUMENTER

Lytt

Universell utforming av PDF-dokumenter

Bjørnar Kvernevik | Publisert: 31.mar 2020 | Endret: 02.apr 2020 |

Innhold

1. Hvorfor PDF
2. Godt grunnarbeid – godt resultat
3. Spesielt om tabeller
4. Konvertering
5. Tilgjengelighetssjekk og feilretting
6. Logisk leserekkefølge og kontrast
7. Spesielt om alternativ tekst

Eksterne ressurser

Digitaliseringsdirektoratet – Dokumenter på nettsider

Adobes hjelpesider om tilgjengelighet

Videoserie om PDF-tilgjengelighet fra MSFTEnable

Nyhetsbrev

Meld deg på vårt nyhetsbrev

E-post:

kari@nordmann.no

- Universell.no/uupdf

- I samarbeid med MediaLT har Universell også laget en veileder om universell utforming i Zoom og Teams.

- Sjekker automatisk om emnemateriell er i tråd med WCAG
- Gjør alternative formater tilgjengelig for studentene, for eksempel lyd og elektronisk braille
- Gir veiledning til undervisere om hvordan forbedre tilgjengeligheten for emneinnholdet

- Kan bestilles i alle emner ved NTNU som ønsker det.

Flere ressurser

- E-læringskurs om universell utforming, Digitaliseringsdirektoratet
- Universell utforming av dokumenter og nettsider, Canvas-kurs, Høgskolen i Innlandet
- Lovkrav og løsningsforslag for web, Veilederportal fra Digitaliseringsdirektoratet

Universell sin rolle

Pådriver, rådgiver, samarbeidspartner, kunnskapsutvikler, formidler, nettverksbygger.

www.universell.no

kontakt@universell.no

